

ИВАНОВО. Ивановоңуң пест-таавы комбинатында буну чартык муң ажы ажалчылары дайынын баштайгы хүнине...

Чус-чус пест-таавычлар Төрөн чурт дөш тулушукчунарга Совет Эввалетиниң орденери болгаш медаллары-биле...

Пест-таавычлар боттарының мурунга: нинти продукция хемчээлиниң талазы-биле беш чыл плагин беш чылдың доо-зучу чымын ионь айда күөсүр деп улу сорулган салым алган.

Валентина Андрухова — бунуругениң эң эки артыкчыларының бирээни. Ол тоску беш чылдың шалпымын. Күн-ажылачы Кызыл Тук орденниң эввалетин, хоорай Социалист депу-татын турар.

ЧУРУКТА: В. Андрухова болуңу өөркенниң комсомолу Гая Савинова-биле кады.

И. ДЫННИНҢ ФОТОУ, (СЭТА-ның фотохроникасы).

УЛАМ НЕПТЕРЭЭР

Советтерниң болгаш хөй-китти организаацияларының ажал-чорударының исеологитиң ажал талазы-биле база эки тыва чаңдылар ипте-редириниң секциялары тур-густууланга.

Чөвүлдериң болгаш олар-ның секцияларының чыл дургузуна чорудар ажалчыларның перспективтиң планын тургу-зуп, оңу чуртаакчыларын нинти хуралыга баштап, ол өзүрар боттадырып турар.

Район болгаш чер-чер Совет-тери, партия организаациялары микрорайоннарының ажалы уг-лап баштаар талазы-биле чам-дык эки арга-дуржулганы чедип алган.

Амгы үеде район төвүнде 8, көдээ суурларда 11 микрорайон чөвүлдери тургустунган, олар доктаама ажалдап турар.

Оларның ажал-чорудула-гыны мундыг хөвөр-биле организаациялар микрорайон ийи ала үш чуртаакчы чуртаакчы тоңу, ийи бундурга, албан организаация чектерин хаара түдүп турар, микрорайон чөвүлдери 5-7 ки-жи составтыг кылдыр ол де-вискээрин ажалчы чоңуңу хуралында соңган. Чөвү-лдериң ажал-чорудулагыңыла хамаарып турар партия организаациялары уадуруп турар.

Микрорайоннарың айы-биле депу-таттар болуңу, хөрө-жөңер чөвүлдериң болгусте-рин тургустуулан. Микрорайон чөвүлдериң бунуңу де-вискээринде квартал комитет-териң, агитквартирларың, бот-барырагың организаация-ларыңың ажал-чорудула-гының төвү болуп турар. Микрорайоннарың төвү кылдыр тус-хай өрөздериң хостап, хөй-китти ажалчы чорударыңга таарымчалыг кылдыр дерип кылдылаңы. Мынчангаш олар чоңуң чурттап турар чөвү-лдериң айы-биле оларның ор-тузунга организаация, полит-массалыг болгаш кижизидиши ажалчы чорударыңга таарымчалыг байдаты тургузуп турар-дыр.

Микрорайон бүрүзүнде ком-мунисттер өзү-биле ажалдап чурттаарың, хөй-киттиң доо-ру-турумун камтаалары-ңың, алаңды урулгар ортузунга

СОҢГУЛАДАН СОҢГУЛА ЧЕДИР

ЧАГЫГЛАР БОТТАНЫШКЫНДА

Партияның XXIV съездиниң шийтпирлерин болгаш СЭКП ТК-ның «Ажалчы чоңор депутаттарының район, көдээ болгаш суур Советтери-нин ажалчы экижер дуга-йында» доктаалын ийдирууга болдуруш, Тес-Хем районуң чер-чер Советтери, оң ажалчы чоңу ажал-агы болгаш культура тургузушунуңа чамдык чедириниң чедип алган. Районуң ажал-ишчи-лери 1974 чылда күрүнге көдээ ажал-агы продукцияның садар планын ажы күөсүткөн, азы 18 тонна дүктү, 44 тонна сүттү пландан ажыр саткан.

СЭКП ТК-ның партияга, совет улусу Кыргызының харыы кылдыр социалисттер чарышты чоң ортузунга калбаа-биле организаация турган, доо-зучу 1975 чылдың бирги кварталында район күрүңге эң салышкан күрүңге эң садарын 111, сүттү 126 хуу күөсүткен. «Чодура» колхоз районда социалисттер чарыш-тың тилекчи бооп, күрүңге эң садарының планын 102, сүттү 181 хуу кылдыр ажыр күөсүткен. Районуң бунуруга, тууду, амдылар хандырыла организаациялары 1-ги квар-талда тус-тузунада планын доо-зучу болгаш ажыр күөсүт-көөлөр.

Көдээ ажал-агы продукту-лары бунуругениң, күрүңге садарыга болгаш району мал бажын өстүрүңге район болгаш көдээ Советтериниң депу-таттары биче эвес уду-чуузуң кирип турар. Чияээ, «Чоду-ра» колхозта саваны, район Советиниң депу-таты, ийи депу-таттар болуңуң уадуручузу Чедей Хуралында Бат-кар эртен чылдан бир ийеңге оңаштыр 2094 кг сүттү саткан, бо чылдың бирги кварталында ферма сүт бунуругениң планын 140 хуу күөсүткөн, эркен чыл-биле деңизерге сүт бү-дүрениң 20 хуу өстүргөн. Депу-таттар болуңу боттарының хуралдары доктаамап кылдып, орта ажал-агының чыгууда айтырларың, мал кыштаг-

лаашының чедириниң организаацияларын, оо округта урулгар кижизидилгези дөш өске-даа чыгууда айтырларың чыгуалажып, хемчези ап келген. Районда мал оолдашының адалатып турар. Төрүү 100 хойга оңаштыр «Чодура» колхозтун № 4 бригаданы 94 хуралың, № 2 бригаданы 86 хуралың, «Тес-Хем» совхоз-тун № 3 бригаданы 85, «Ак-Эрик» колхозтун № 2 бригаданы 94 хуралыңары менди камтап алган. Ол-ла ажал-агыларда ажалдап турар депутаттарды Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң депу-таты И. С. Далаев, район Советиниң депу-таттары М. Д. Сувандин, Белекей Баяндай, Кызыл-Чыраа көдээ Советтин депу-таты, Ала-чурттуң Улуг дайынын кыргызың Союз Аалды-Херел олар ам безин төрүүр сүт хойга оңаштыр 55-тен 110 чедир хуралыңары менди дооруктуруп турар. Районда мал ажалың амы байдатып болгаш айна депутаттарың кыргызың доо-чулар көргүзөргө ийиң-дыр.

Соңгуларның чагылары улус ажал-агының культу-ра тургузушунуңуң план-нары күөсүлериңе, чоңуң материалдык чагай чоругу-н өстүрүңге улуң ужу-дурду-дугу. Чер-чер Советтериниң 1975 чылдың июнь айда болган соңгуларыңа район Совет-териниң көдээ Советтериниң депу-таттарыңа соңгулар боттарының хай чагыларын берген. Ол чагылары район Советиниң болгаш көдээ Со-веттериниң сессияларыңа чы-гуалажып, оңу күөсүлери-биле тускай хемчедериң ажал-дап кылган. Нитаның-биле 113 чагылар хулаң алдыган. Район Советиниң 65, көдээ Советтерге 48 чагылары күөсүлери-биле сессиялары баштаган. Оларның ийинде 90 чагылар күөсүлериңиз кылды бооп турар. Соңгу-ларың чагың өзүрар «Чоду-ра» колхозта 200 быда кирер кажаны, колхоз төвүнде шала стоварың, 240 олуттук чоңуң, 60 орунук интерна-тыг туткан, малчыларга 6 ба-жыңарың кылды берген. Берт-Дар көдээ Советинге кирген чагылар өзүрар 2 ийек кажаны, 3 хой кажаны ийиң туткан. Берт-Дар суурга бир кубурук каскан, 200 олут-тук кубуруктуу эгелээң, 240 олуттук шала туудуң чагылажылаңыңа чамдык ажалды кылдыңылаң.

Соңгуларның чагың Самагалдай ортамк шоланың бус-биле ийлер кылдыр эле кылган, айа район боджол-иң хосту артышкының ажалың чүр-биле берген турган. Самагалдай суурга ийи чыл ийинде 1600 эе-мынты олурткан, 850 аяган-мыт херим-кажаны кылган, дыштанылга паргыңа садгы дүрбетиң, орукту, спорт шөвлөриң кылган. 1974 чылда район төвүңе чагайымчалы-га 100 муң ажал рубльди ийи-гезин алган болгаш район төвүңе стадионуң чаартып кылган.

Шуурактың ийи ажалдап кылдыр пунктууңуң соңгу-лары ол суурга кудук касты-рып бөрүн дилээң турган. Ол чагы ам боттанган. Шуурак суура ийи кудукту каскан, магазиниң алгыды туткан бол-гаш чыл-чылда чурттап ба-жыңары өзүп, чоңуң матери-алдык чагай чоруу улам эки-гын турар. Чоңуң бо ча-гың күөсүлериңиз ийи район депутаттарың уду-чуузуң улуг дээрин чыгаажык, Ийи-гези район Советиниң депу-таты, ийи-гези депутат шийтатан дашкар ораалыңа эң В. Т. Сугауриң бот-идекей-биле хай чагылар күөсүлериңиз Шуурактың соңгуларыңа сектиң ханып чыгуалап турарлар.

Соңгуларның чагылары күөсүлериңе «Чодура» кол-

хозтун даргазы У. Д. Төмүр-оод, «Тес-Хем» совхозтун ди-ректору Н. Д. Балчы-оол идекейлиг кыргың, соңгу-ларың хун буну тургузуп ту-рар айтырларың кыргыңей-лиг өрениң, артылгы-ла болза оларың хандыр дөш кызып ажалдап турар. Ол ийиң соңгуларың, бөшөй берген чагыларың өзүрар чаа тур-густунган «О-Шыла» совхозка ийи квартиралыг турттап ба-жыңарың, 48 орунук обьек-тиңиң, 25 машина кирер таражы, 300 хой кирер 5 ка-жаны, 100 ийек кирер 2 ка-жаны туткан, 2 кудукту кыл-ган болгаш соңгуларың чагың өзүрар «ГАЗ-66» дээр автомашыны берген.

Чамдык кылдыңган ажал-агы хемчедериң районда соңгуларың чагылары күөсүлериң талазы-биле райкүс-комунуң, көдээ Советтериниң бунуругелериң, колхоз, сов-хозтарың ажалыңа четпес-тер база бар. «Ак-Эрик» кол-хозтун соңгуларың малчылар курттага бажыңарың турарың, Улуң-Күзет сүт-бараан ферманың чагайымчалы-гың, Ак-Эрик сууруң херим, кажаның чагың, йогачы-дылаңың чорударың чагай турган. Ол ажалдарың чам-дык кезиң кылдыңа-да, до-лду-биле күөсүлериңиз. Ийиңиң тууду ажалы колхоз-то кончук куду деңизде, мал-чыларың колдуу өглерге чуртташканың, кылган туудула-рыңың шыңар багай бооп ар-тышканың. Сууруң чагайым-чалыңыңа Кызыл-Чыраа көдээ Совет кончук коңшак кижизегей салып келген.

Самагалдай көдээ Советке кирген чагыларда Механи-зация кудучузуңа кудук ка-зары, тос аал, ишти чурттаар бажыңың капитал септеле-зи кылды; Берт-Дар көдээ Советке кирген чагыларда бөрөк сүт-бараан ферманың чурттага бажың, кызыл-бу-луң кылды, Теректи-Хем бу-газы каскан, сууруң чагай-ымчалыңа саванырады дөш, өске-даа чагылар ажал-агы дарада чедир боттанмай тур-ган. Оң кол чыгуалажың дээр дээр, чагыларың кү-өсүлериң чедип алыр дээр рай-күском чагыларыңа Со-веттердиң, Кызыл-Чыраа көдээ Совет ийи «Ак-Эрик» көдээ сүтү баштар херинде чет-пес негеп, көдээ Советтериниң сессияларыңа, күском хурал-дарыңа соңгуларың ча-гыларың күөсүлериңиз ховар дышан турган. Чагылар кү-өсүлериңиз талазы-биле тускай депутат бодулеттериң, тургус-са-да, оларның информацийың үе-үедеп дышанып турар. Районуң коммуна ажалы-гың чедирин база айа хамаарылганы кыжылдор-база-ла четпес негеп келген.

Ол ийиң республиканың Мелиорация болгаш суг ажалы-гың министрствунуң, мурун-гы Советтериниң бунуруга катгышыңың, Чурттага ком-муна ажал-агы министр-ствунуң чагылар күөсүлериңге боттуг дуа чедиребиң турар. «О-Шыла» совхозтун малчылары ийиң оларлар-га кудук кызып бөрүн дилээң, ол ажалда боттанмап, Сама-галдай сууруң чурттакчыла-рың ажыр сүлүг кудук казар чагы кылган, ол база-ла ийи-буру чылдагыңар-биле солгарлатышың келген.

Сорулга чүд дээр, РСФСР-иниң Тыва АССР-ниң Дээди Советтеринге база чер-чер Со-веттеринге соңгуларга ут-кучтур белектердиң үзүңде соңгуларың чагылары күөсүлериң талазы-биле боттуг күөсүлериң алыр база доо-зучу 1975 чылдың планыңың болгаш социалисттер хулаңы-лериң долар болгаш ажыр күөсүлериң дөш буну уаду-стун социалисттер чарыгыңа чаа-ча чедириниң чедип алыр боор.

Н. ЧЫНДЫГЫР, Тес-Хем райкүскомунун директору.

ЕЛЕГЕЙ БО ХУННЕРГЕ
УЖУРАЖЫШКЫН
ДООЗУЛГАН
лаар чоруу 1931—33 чылдарда болганы шыкан, чамдык чур-тарга фашисттер хөвөрүң ко-рум-чурумың тургузуруңга база катан чедирип болуруңуң абылган ол айткан. Калбаа-биле, хандыр чыгуа-лажы көргөңнүң түңкөли-ңе ужуражышыңың кыргыңчылары Европада эконо-

МУРНУУ ВЬЕТНАМДА БАЙДАЛ

ХАНОЙ. (СЭТА). Хоста-гыңиң улусу Чесектиг Кун-тери апрельдиң 21-де тус, чер-лиг чоңуңуң дөткөмчөңгө дайыган, эрик кылдыңың кол хоорайы — Ханганга сайло-чу а-шериңиң уадуру олаңды-кынар. Оң түңкөлиңе Сай-гоңуңуң муруну-Чөвн талазында кара чыгыс Вунгта дээр порт Тхьеуңуң эрге-чагырганың хо-лууда ийиңиң турар. База-ла апрель 21-ниң эрте-нинде улусу Чесектиг Кун-тер Социал хоорайга дайы-мың бөлүзөткөн бөлүк ше-риниң улукташ, хоорайың э-леп алган. Социал көдээ ту-лушунуңар үзүңде 18 ду-гаар дөвизияны болгаш 3-хуу ташк хорлуун бүрүң-биле чыча хорлуң. Ол база, март шаан халдашыңыңың эсе-нинде бэр Муруну Вьетнам-га хостап 21 дулар жокту төвү боор турар.

ВАШИНГОН. (СЭТА). Америк хөй-китти болгаш со-дунгар Тхьеуңуң корум-чуру-мунга моон солгар шериг дуураалыңың бөрүңгө шийт-пирли-биле удурулашыңы-ның ийерлиг турар. «Вашинг-тон пост» соңуңуң бижик турары-биле алыр, «Бо хун-терде дык хөй америкаңар конгрессе боттарының муру-нундан соңгың кижигүңиңге чедир чагаларың менди, телефон дамчытыр долап, Каттыш-кан Штаттар ийи-буураан эрге-чагырганы камтаалары-ның орнуңа болуңуң ийиңиң айтырларыңыңе кол кыргың-гей салыр ужурул деп, ме-делеп турарлар.

ХАНОЙ. (СЭТА). Муруну Вьетнам Республиканың Даш-тык херектер министрствосу

Хунтаның база бир үөлгедии

ГАВАНА. (СЭТА). Чилиниң фашисттер хунтаның база бир кемин үөлгедииңиңиң эки-гези «Риток» дээр өлүк дате-риде хоруталган. Чилиниң Компартиясының Чилиге болуручу Мануэль Фернандо Осториальду Сантьягода ту-дун хоруталган. Чилиниң улусуңуң фашизмге удуру демисели-биле эп-сектил

ХОСТАКЧЫЛАРЫҢ ТИИЛЕГЕЛИГ БАЗЫМЫ

БАНГКОК. (СЭТА). Нацио-нал хостага шеригери Кам-боджаның девиакээринде дай-зының удураалышыңың кылдып турар өөлүг боду-терин узуткан чоруп турар. Чуртук рис тарың кол ийиң болуп Баттамбонг жокту бү-рүң-биле хостап. Баттам-бонг хоорайың шериг чагы-сы-даа боо чаза тутайы дүжүк берген. Пномпенниң эрге-чагырганы баштыңары-ның күзеп турганы-биле алыр бооза, ол хоорай Пномпенниң аштырганың соонда чыча шийттирген корум-чурум ше-риниңиң артыкчыларың удураалышың төвү болуп ужурул турган. Хостага хунтериниң шериг-

Сайгөңө девиакээринде үй-балай дезил чоруп турар. МУРУНУ ВЬЕТНАМДА: Муруну Вьетнамдың патриоттары Тхьат-хиен жокта негиз үзүңде (солгай талазында), хостаган Нонтум жоктуңуң чурттакчылары боттарының бажыңарың-

Ажыл-ишчи ивижилер

Ыраккы Тожунуң Өдүгөн, Хамсыра, Бөдий ынчаар му-рнайчы ивижилериң эвэш эвэст адал болуп. Оларның ара-зында Ак-Дөрбөт биле Ак Деңгеме база бар. Олар болза, чангыс өг-бүлениң кижилери-дир. Малчың өг-бүлө ийи ажалы анылаңдан-на кылып келген. Оң түңкөлинде оларның көргүзүлгери чылдың-на бедип орап. Ук малчыңар эртен алды чылдың дургузуңа нинтиңиң өңүзү кылдыр 480 ажы иви аңаың өстүргөңер.

Бо доо-зучу чылда олар чус мындаыңан-на 90-дан эвэш эвес аңаың камгалап алырмың хулаңың. Дуржулгалыг иви-жилериң ажалдап, чурттап чоруу чөвүлери артыш, чөй-ганың, аң-меңи элбег Назыр-Өсө, Кудуругалыг, Бөдий ыш-наш тайгалар болганда, малыңың оларын эргип чораш, олар өлүк тывыңыңа чыл буруда киржиң, кызы-даа бир сезонда 100-тен эвэш эвес диничи өлүрүп, оң нежин кү-рүңгө думжап келгенер.

А. ДОРЖУ.

Аар-даа болза тилелгалиг тулушкуннарнын түнелинде Украинанын 3 дугару фронтунун шериглери болгаш Болгариянын Коммунист партиясыга уаутуруган партизан ишентери 1944 чылда Болгарияны фашист даралдан хостан алганар.

ЧУРУНТАРДА: Софийанын хөргөжөннөр совет дайынчыларга байыр чедирип тур; Совет Армиянын офицери болгар партизанарнын аразында; хостак совет дайынчылары Софияда чуректин ханызындан уткуп турары.

БТА — СЭТА фотоу.

«Борбак-Хаакка үдөп кааштын, паром аксинга уткуп алган бис...» Сатыкында шакаллар артып калган. Кустун башкы айы, айылчалаттыг дайыннын өртүнүң эңиле калды-дошкун тулушкуннарнын үези — 1943 чылдың сентябрының эгизинде түвө. Фашистар башчы, кижжи төрөлөгөннүн эң өкөзүнүн дайыны — гитлердин фашистерин сокуур херекке боттарының холу-биле киржир дээр тыва улуустун дилег күзелени ССРЭ-нин чазаа хандырган турган хуниер ол. Бичангы тыва улуустун төлөөлери агтыр бир эскадрон оолдар, кыстар ССРЭ-нин Ада-чурттуң Улуг дайынның фронтунуң калган Толош Кеңи-оолга баштакташ, халкы. Кеңи-оол ичкан Тамбоутун эгизтиг шериг школанын чаа-да дооскан. Кызыл Шеригиниң стратегия, тактикамы-биле чепсегенин алган, хып дээр ашык, эресидим, холуг-омак офицер турду.

Тыва эки турачылар баштайгы шериг белеткелди Тываның Араттың Революст шеринге эрттарип турган, ССРЭ-нин Ада-чурттуң Улуг дайынның чорур апарган. Мен ичкан Тываның Араттың Революст шеринге үрер хөгжүм кезээнге музукан турган мен. Фронт бар дээр улуустун барык-ла хып кезип ол чусе Араттың Революст шеринге мезин кады шериг албаны эрттарип турган эш-өөрүң болду, оларнын колдуун таныыр болдум. Харин-да мезин чыгыс чурттуларым: старшина Даязы-Белек, Вера Байлак алышкылар, Часкал, Кошкар-оол, Дидиржаа, улуг сержант Семис-оол, лейтенант Монгуш Доржу, улуг лейтенант Сат Бүрөкпей болгаш өске-даа эш-өөрүм бар. Кара чажымда чыггыс хеминиң унунга кады чурттан, ооң суун ижип, ойнап өскөн эжим старшина Куулар Дажы-Серен баша бар болду. Аас-кежик бооп, Тываның эки турачылары Тыва кызыгарында совет кызыгарга чедир үдөжир апарган мен.

Тыва эки турачылар кезээ-биле ичкан Шивалыг кызыгарычче халкыс Шивалыг челе бээрвиске, ол үеде чүгө гыс өвөс, школа бүрүздөн мооңу-биле ээр турган ийи. Физика, химия, биология, география башкылары, школа уаутуучулары ол ашкыче уаут ичкээгэй салбайн турар. Күш-ажыл, техниктиг бөлгүмөр башкылары-биле чугалажырга херектиг материалдарны чүгө боттары кандып бер чедир борастан алыр, а ол дөш оңагай ичкээгэй салып турар уаутуучулар ховар болуру, техниктиг чагаалдыже чогуур ичкээгэй салбайн турарымысты херечилээр.

Бир өвөс техниктиг чагаалдыгы үеинч пегеденге дүүштүр тургузар болза, кандып-даа солун, нарын модельдер, өөредилге херекселни школаныларнын холу-биле бүдүрүп ол болур аргалар бар. А. СЫЧ.

КОНЦЕРТТИГ УНУУШКУННЕР

ансамбли база солистер бар. Бригадала кол черин танчы ансамбли (уаутуучу Тыва АССР-нин культуразымың алгары аймактыкмы Анатолий Огнева) ээлеп турар. Танчы ансамблиниң репертуарында улуусту таныларынды алганда, ашгы үеинч «Редла», «Либко», «Рад» деп танчылар бар. Танчы коллективинде Эдууд салымны оолдар, кыстар бар. Бригадалык соругады болза республиканың ашкыч чонунга классиктиг музуканы, хореография база эстрадала уран чүүдүн пропагандалаары

АЙТЫРЫҢАР, ХАРЫЫЛАП БЕРЭЭЛИ

Өвүр районда «Торгалыг» союзостан Александр Тузун болгаш күрүң чээлинчиг облигацияларын өске-даа черлерде чамдык ээсери редакция дайынчытыр айтырыңар кылат. Ону харылап берзин Тыва АССР-ниң Күш-ажылчы ажаалаг кассаларының эреселениң улуг инспектору Т. Н. Ильянда даязын бис. Тимофей Шифоровичниң тайылбырын мында параладымыс.

СЭКП-ниң XXIV съездинин шипитириниң өзүгээр, чонун холуна күрүң чээлинчиг облигацияларын өрттөн эгиздин төлөөр хуусааны улам чоокшудаткан. Тодаргайлаарга, бистин социалыг бүдүрүлгелериниң ашкыч ашкычын ашкында, ону 1974 чылдан эгелеп эгиздери айтыркан. Мурнуда доктаатканы-биле ашкыч, бижидилге өзүгээр тараткан күрүң чээлинчиг облигацияларын өрттөн төлөөр 1977 чылдан эгелээр турган.

КАПИТАННЫҢ КОМАНДАЗЫ

кызыгарыларнын каш бажыңары турган. Эки турачы кезек ол доран кызыгар чыныга, арга эдээнге майгың каккыш, похоттаан шериг чуруму-биле орта 2 хонган. Бистер база-да оларга кезжэ боорга музика ойнап берип, кады хөргөжип чурттан турдуус. Ушкун хонууда, дүвө каада, эки турачы эскадрон-биле кады ичангы совет кызыгар заставаны Борбак-Хаакке чоруккан бис. Дүвөниң 2 шакта тыва эки турачы эскадрону хуниер ай эгелен. Кызыл Шеригиниң төлөөлери арга иштинге, караңгыда машина карактарынын чырымына оларын чүгөп апар турду. Бисте кызыгар байзаанын мырныдай чыныга тургузуу каав. Ол аразында бистин кезектиң оолдары ойнап, хөргөжип тургаш, фронтуже чорбас-каа болза, бо улуг Совет чурттуң черинге оода бир-даа бажымы башып көрээли дейкип, чыныга турган эштерин ойнай-сыйлай шала ичкээп иткелеп турдуус. Кижжи болгаш фронтуже чоруккан турган. Бичангы тургузуга-ла калган Кеңи-оолдун команданы ашкында: «Эскадрон, чыскаалыңар!».

Ам-а эки турачы эскадронунуң хуниер ашкычын доозуулап, чорур эш-өөрүң-биле бистин кезектиң оолдары чарлып байырлашкан, чыгыс өстери солчуп, кустактажып тур бис. Бичангы чыгыс чурттуг эжим Дажы-Серениң чыгымын чыггып болду: «Сен ашкында чуртувуста артып калдың, улаваз бистин соовустан челе-даа бээр чавазас боор сен, дайын үезинде шериг кижжи билдингир-ле болгай — дээр, каттыргаш, — «Че, шилдиг-лар, эжим, эскадрон чыскаала берди, бир өвөс чуртувуста челе беринде, Норбу-Доржу акымга база Серен-Натпиг дунамга мезин дугайымын чугалап каар сен» — дей-дир. Бичангы өөрүңче холуг-омак чоруй барды. «Неме фашистерин сокушкан, чедир кээр мен дил дээр сен, эжим» дээр ооң өвөсү дилег өстери менче кажан-даа утундуурбас арткал.

Бичангы тыва кызыгардан совет кызыгарга чедир бистин музика кезээ-биле кады Тываның чазанын төлөөлери эң С. Тока, ичкан ТАР-нын иштин херектер ламызынын сайды турган полковник эш Товарищтин, ТАР-нын шериг херезинч ламызынын сайды турган полковник Сызды олакады чоруй.

Эскадрон маманнорууна бүдүрүп чыскаалышкан, оон доран эскадронун командириниң өвөс, школа бүрүздөн мооңу-биле ээр турган ийи. Физика, химия, биология, география башкылары, школа уаутуучулары ол ашкыче уаут ичкээгэй салбайн турар. Күш-ажыл, техниктиг бөлгүмөр башкылары-биле чугалажырга херектиг материалдарны чүгө боттары кандып бер чедир борастан алыр, а ол дөш оңагай ичкээгэй салып турар уаутуучулар ховар болуру, техниктиг чагаалдыже чогуур ичкээгэй салбайн турарымысты херечилээр.

Бир өвөс техниктиг чагаалдыгы үеинч пегеденге дүүштүр тургузар болза, кандып-даа солун, нарын модельдер, өөредилге херекселни школаныларнын холу-биле бүдүрүп ол болур аргалар бар. А. СЫЧ.

ансамбли база солистер бар. Бригадала кол черин танчы ансамбли (уаутуучу Тыва АССР-нин культуразымың алгары аймактыкмы Анатолий Огнева) ээлеп турар. Танчы ансамблиниң репертуарында улуусту таныларынды алганда, ашгы үеинч «Редла», «Либко», «Рад» деп танчылар бар. Танчы коллективинде Эдууд салымны оолдар, кыстар бар. Бригадалык соругады болза республиканың ашкыч чонунга классиктиг музуканы, хореография база эстрадала уран чүүдүн пропагандалаары

Тилекти киномеханик

Бай-Тайга районун Бай-Тад суурда көдөз Күлүртү бажыңын киномеханик И. Кара-оол эртен тодалардыкы чылда планын бүгү талазы-биле ажир күүсеткен. Тодаргайлаарга — корукчулар планын 230,7 хуу, кино көргүзөрү — 168 хуу, акша чымылаан — 172 хуу болган. Чыл дургуунада 33810 кижжи кино көргөн. Бичангы Иргит Агаевич районун кино механиктериниң аразында социалыг чарычтын тилекчи атты бүзүрөдиг чедип алган. Механик бо чылдыг эртен алдарының планын оонадаларың база ажыраб. И. Кара-оол түрүн суурда 1963 чылдан бир киномеханиктер турар. Ам ооң ашкычын дуржуугазын белдир, көрүчүлөрүнүн хундуктеин чыдала алган. Ооң дугайында чыгыс өстери хой — сангы кино көрүчүлөрүнүн ашкычын, тус черин уаутуучу ашкычылдыгы, ортукм школанын башкылары, малчылар чугалап турар.

Иргит Агаевич уран-чечен фильмдерден ашкыч, көдөз ашкыч-эгий, медицина, хамары камгалааныга, эртен, техниканын чедикчилеринге хамарышкыч кино журналдарын хой-биле үндүрүп келген. Воскресенье биле среда күнөрине бел чедир кинону үндүрүп турар.

— Кээп турар киноларын аразында үндөгөн, ленталары хырбалаттыккан кинолар элөөш өвөс боор-дур. «Кездиринки» деп кинону үндүрер мурнуна чээрби ажыг үндүр хырбалалдымы. Мезин мурнуна ол кинону үндүргөн киномеханиктерин ашкыч хамарышкыч чорун оон билеп ол болур. Кинонуң үндүр ленталарын дорал — хырбалал ал турарга эки боор чүгө-деп, механик И. Кара-оол чугалаалды.

Иргит Агаевич малчыларга кино көргүзүрүн организастап турар. Кышкы үеде политехника болган бригада төвүңе кино үндүрер ажак тазымычалыг. Бичангы «Бай-Тал» совхозтун малчылар политехника хуниер культуру даштанга хуниер кылдыр база ажылган турар.

М. КЫРЛЫГ-КАРА.

ниң эң өвөсү команданын ашкычын «Эскадрон, шакм марш» Бистер-да «Савский марш» ирлалкы туруккан бис, ол марш Тыванын шериг кезээниң эңиле миак ырызы апарган турган чүвө. Ол марш Араттың Революст шерининиң кезээнге төртүтүң-дир болгаш чогааткан кижжи дидиржёр, майор Леонад Ио-сифович Израйлевич чүвө. Ол марш Тыванын эки турачылары ам-даа утпап, чугалажып чорурлар.

Маршты соксакташ, дилчип турарымыска, арга шипиң, кызыгар мында, шала ырак черде, кадыг орукта чала шеригиниң дайынны даажы «шиг-шиг, шиг-шиг» деп ашкыч чоруй барды.

Ооң бистер Борбак-Хаактан Шивалыг чедип келтирвиске эртенге даң хаязы турду. Эштерин үдөөн хой төлөөр болгаш оларнын өг-бүлелериниң ишти хой чоп тараваан.

Ооң соода фронт чоруккан эки турачыларын дугайын үргүчү дилчип турган бис. Чыл ашкан. Эки тура эскадрону келер, оларны утуктур дээр. Олчө бистери база чоруккан. Улуг-Хеминиң эртенге, паром аксинга баарымыска эскадрон-даа келди. Эки турачыларын көргөн: кижжи бүрүчүндү хөрээ чынынар, гвардей эскадрон апарган, илдик-виде-даа өскерленип, эңир чыгыс шериги сарыг-ногаан хелтиг, сарала погоннарыг гвардейлер. Бирги дугала жура-жымшык эртен соода, эш-өөрүң-биле ужуражып, мездилежип кирипкен бис. Дайын дээрге чүү боор, эй-

Чоокта чаа Ируктук хоорайга бал танчыларын күү-сидикчилериниң зона маргылаады болуп эртен. Маргылаага «Якут, Бурят, Тыва АССР-лерин болгаш Чита ба-Ируктук областтарын төлөөлери кирипкен. Ук маргылаа бал танчыларынн Бүдү-россияны бешик маргылаа-көрүдөзүн хамарлар.

Ол маргылаа-конкурту эрттерип ам шугут таңыла болган. Ук маргылаадал чылда чылче ашкычтарын бал танчыларын күүсидикчилериниң мергежиң угадып турарын илеретип турар.

Ашкычтар ашгы үеинч чаран, ашкыч танчыларын илеретип тардыр болган оларны массалык-биле өөрдүр дугайында хой хемчеглер алдыны турар. Ол хемчеглерин бир хеврин — бал танчыларын күүсидикчилериниң конкурсу-маргылаады болур.

Ируктук хоорайга болган маргылаага бистин республикадан 8 танчымы. Ак-Довурак хоорайнын 9 кижжи составтыг эстрадала оркестри база танчы кезээниниң эрттирчиңиз барын киришкен. Маргылаага киришкенер хойну көрүп, конкурстун киржикчилерин күүсидикчи мергежиңи созуурга апарган. Бистин төлөөлериңе база эки түнчелдиг болган: болган 2 танчымы лауреат деп белки атты, 2 танчымы болган танчы кезээниниң эрттирчиңиз — 1-ги чериниң дипломнары, артанары — 2-ги чериниң дипломнары чаалап алганар.

Маргылааның журни режиссерини колдуунда Москвадан келген төлөөлөр. РСФСР-нин Культура министрствозун, ГИТИС-тин хореография кафедрасын, улусу чогаалдыкы Топ бажыңын, Москваның Культура институтун төлөөлери болган.

Маргылааның өвөсүнде түнчел конференцияга Тывадан келген төлөөлөрүнн хуусеткен танчыларын эки болган демдегалды.

С. МОНГУШ.

«Саян» ансамблдин көргүзгөлири

Бистин республиканын күрүң филармониянын «Саян» ансамблиниң артистери бо хуниерде Казакстанын хоорайларында чедикчилерин ойнап, боттарынын уран талантынын чонга баралгады турарлар.

Апрельдин 14-15 хуниеринде Павлодар областың Павлодар хоорайнын ашкы-ишчилеринге, 17-де Усть-Каменогорск, 19-та Семипалатинск ансамблин концертин көргүскөн. Апрель 22-23-те Талды-Нурган болгаш апрельдин 25-те Джамбулга концерт көргүзөр. Ол черлерин көрүчүлери тыва уран чүү-биле танжылар.

ОНГУ ЧЕМПИОН

Шимдыраага республиканын «Спартак» эки тура спорт иштининиң юбилейи он дугаар чемпионнады доозулан. Чартак ай ургудуушун шипитир чидиг демиселге шипитир илереттинген, чемпион тодалартынган. Бо маргылаага спорт мастериңиң кандидат Н. Шивалыг чыгыс-даа кижжи утуктурун, үк шипитилди он дугаар чемпиону болуп шыгарган. Ол өвөсү салгыда Ю. Быков-биле ойнаш, эге көштерде-ле илөкпейн холга алган, поля талазынче оола-дашкы чок халлап кирген.

Дөрткү бешки чери элээн 7.7 саннарыг Х. Ондар, Ю. Быков, 6.5 сангы Ю. Белов олар Тыва АССР-ниң шипитир чемпионнады киржир эртен алганар.

Сексти сангыда Х. Ондарны К. Салыны уткан оюну эң чыраш салыг дээрин конкурстун жораны бир үнчө-ле демдегалды. Ооң автору Х. Ондар тускай шаңкалап чектеп.

ЧУРУКТА: Н. ШИПИГИН оюн үезинде.

В. ЧАДАМБАНЫҢ фотоу.

«Улуг Ленинниң чыгыларын өзүгээр»

В. И. Ленинниң төртүтүңгөн хуниер бээр 105 чыл оюпта таарыштыр Москвага болган байыраг хуралга эш М. А. Суусуутун илелели.

«Чарышты чогаалдыкы хөвир кирер». В. Кармановтун «Улуг-Хай» совхозта чакшы хоор ашкычларын дугайын доктормоскоплендиңиз.

«Ажылчы чоннар депутаттарын Кызыл хоорай Советинде сонгууда талазы-биле сонгууда унактарын тургузар дугайында». Кызыл хоорсоветтин күүсөкүнүн 1975 чылдың апрель 9-та шипитир.

«Ужакымдыга ажылдык чептер». Республиканың күрүң ашкычылдыга каттыжымчынының кол зоотехниги Б. Балчырын чүүтү.

«Чаа мездээр. Хүн бүрүнч динчылдыгы». Республиканың чер болганында мездээр чындады.

Чурт иштин, даштыкын болгаш спортчу мездери.

«Мелебүдени»

АПРЕЛЬ 23-ТЕ
МОСКВАДАН
8.00 — Дамчылдыктар программасы.
9.05 — «Кызыл фронтучулар эрттир тур».
9.35 — «Орус аян чорукчулар болгаш шипитир».
10.05 — М. Шолохов — «Андарга кур чер».
11.10 — «Калкымы». Эртен-пептердегилги программасы.
КЫЗЫЛДАН

11.40 — Киножурнал.
МОСКВАДАН
11.50 — Мездээр.
12.00 — Уругларга фильм. «Канонерский» оолдар. Уран-чечен фильм.
13.15 — Венгр национал филармониянын Я. Ференчак удурткан оркестриниң концерти.
13.45 — Телекөрүчүлериңиң айтырларына ССРЭ-ниң ЭА-зын корреспондент-кежиги В. Г. Афанасов харылаар.

КЫЗЫЛДАН
14.15 — «Аалгар шапка аялга». Уран-чечен телефильм. 2-ги сериясы.
МОСКВАДАН
16.30 — Топ телевидениң болгаш Бүгү-үндөл радиоукун улуг симфония оркестри Японияда. Ойну.
17.30 — «Ук». Информастыг программасы.
КЫЗЫЛДАН
18.00 — Телемездээр.
18.07 — Телемездээр (тыва дылга).
МОСКВАДАН
18.15 — Э. Брагинский, Э. Раезнов — «Кады ажылдап турар кижилер». Москванын В. Маяковский аттыг улугерик театрынын фильм-шпили.
20.30 — «Тоску студия». В. Зорин башкарар.
21.30 — «Фирде» — «Чалымы».
23.00 — 23.30 — «Ук». Информастыг программасы.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

Кинотеатрларда

АПРЕЛЬ 23-ТЕ
«НАРЫГАЛ»: «Бороо аймактык чыжыды» 9.40, 11.30, 13.20, 15.10, 17.10, 18.50, 10.40 шактарда.
«ПИОНЕР»: «Далай дугаада хоорайның диалектиг» 10.00, 11.30, 15.20, «Улуг сүзениң» 16.50, «Байырыг, фараоннар» 13.10, 18.40, 21.00 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Тайбынч берге оруктары» (2 сериясы кады) 14.50, «Биданис хөрөж» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.
«ВОСТОК»: «Эңир чүгелер» 15.00, «Качал ичкан барганма» 16.40, 18.30, 20.20 шактарда.

Кызылдың алгы заводуга даразында ажылдакчылар илеттинип турар: электросварщик, техке ажылчынар болгаш көчөгарлар. ДИРЕКЦИЯ.

Кызылдың элөб заводуга даразында мергежилдер талазы-биле ажылдакчылары хуниер ал турар: чехтерге ажылчынар, дипломунч газэлектросварщиктер, электиртер, улетуур суугуларыга көчөгарлар. ДИРЕКЦИЯ

Василий Робертвич Южановка Кызылдың автономиянының 1971 чылдың май 14-те тывыскаан ПА сериялыг № 238175 чолачы шипылазгы чыткен, ам ону күш чок деп санаар.

Владимир Юно-оолович Кеңи-оолга Кызылдың автономиянының 1968 чылдың апрель 14-те тывыскаан ВС сериялыг № 054563 чолачы шипылазгы чыткен төлөөде, ону күш чок деп санаар.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ: Чыгыс 667000

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүделешти Пон үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садымына талазы-биле өргөлөгенин типографиясы, (Кызыл, Шеникпи-Бравченко кудумчуу бажы № 1).

Кызыл. Шеникпи-Бравченко кудумчуу, бажы № 3 ТЕЛЕФОНАРЫ: Редакторун 24-63, редакторун оралакчыларын 35-24, пропаганда калдыны 31-75, харыскалгы секретарын 23-35, партия амыдырал калдыны 37-13, культура калдыны 23-54, кезде ажылдакчы калдыны 21-47, улетуур калдыны 23-54, чага калдыны 41-27, информатив база совет тургуту калдыны 20-60, корреспонденттерин 27-41. Солун келбей барганга 32-75 телефотче холгар.

Таргам 15.560 ЧАГЫГ № 152

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

ТС-00537.